

Календарно-тематичне планування

Всесвітня історія 7-А клас.

Укладено на основі навчальної програми, що була розроблена на основі модельної програми «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (**автори Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М., Мартинюк О. О., Охредько О. Е., Сирцова О. М.**) і підручника авторів Щупак І., Бурлака О., Желіба О., Піскарьова І. «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 року № 1001).

Підручник Гісем Олександр, Мартинюк Олександр. Всесвітня історія: підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти. — Харків: Видавництво “Ранок”, 2024.

№	Дата	Зміст теми	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання
1.	01.09	Повторення. Вступ. 1. Римський і варварський світи напередодні нової доби всесвітньої історії. 2. Середньовіччя як період розвитку людства. Періодизація. Хронологічні межі. 3. Джерела вивчення Середньовіччя. 4. Підручник — один з інструментів опрацювання курсу. Опрацювати §1	Фронтальна робота: • вступна бесіда вчителя/вчительки з класом; • виконання учнями та ученицями пізнавальних завдань під керівництвом учителя/вчительки. Індивідуальна робота: • виконання завдань із використанням статичної та інтерактивної лінії часу; • розв’язання хронологічних задач; • поповнення словникового запасу новими поняттями й термінами. Групова робота (у складі пар та/або малих груп): • знайомство з особливостями структурної будови підручника, ілюстративного наповнення; • спільне виконання учнями та ученицями різноманітних завдань: — робота з навчальним текстом, додатками та підготовка запитань до	Учень/учениця: • називає хронологічні межі доби Середньовіччя; • наводить приклади різних видів історичних джерел Середньовіччя; • розуміє та пояснює, що і як вивчатиметься в курсі «Всесвітня історія»; поняття «Середні віки», «Середньовіччя»; функцію історичної періодизації; • встановлює віддаленість і тривалість подій; • розв’язує хронологічні задачі; • користується історичною періодизацією для характеристики історичних подій, явищ, процесів; • уміє знаходити потрібну інформацію в підручнику та інших джерелах; • користується підручником для виконання завдань у класі та вдома; • аналізує ілюстративне наповнення підручника; • застосовує історичну карту як джерело знань про розселення варварських племен на території Західної Римської імперії та напрямки Великого переселення народів; • визначає риси/ознаки писемного й візуального

			них; – інтерактивні вправи; – алгоритми підготовки навчальних проєктів (повідомлення, презентації, представлення результатів мінідосліджень тощо); • робота з додатковими джерелами: підготовка повідомлень/презентацій за темою на вибір («Видатні дослідники й дослідниці історії Середньовіччя», «Дослідження історії Середніх віків в Україні» тощо). Диференціація: • робота з лінією часу та різними видами історичних джерел, структурно-логічною схемою	джерела Середньовіччя; • усвідомлює, для чого вивчатиметься цей курс; • висловлює власну думку щодо наявності взаємозв'язку між всесвітньою історією та історією України.
2.	08.09	Розділ І.Раннє Середньовіччя Виникнення “варварських королівств”. Франкська держава. 1. «Варварські королівства». 2. Від франкської держави Меровінгів до імперії Карла Великого. 3. «Каролінзьке відродження». 4. Розпад імперії Карла Великого. <i>Опрацювати §2</i>	Фронтальна робота: • розповідь та пояснення вчителя/вчительки; • бесіда вчителя/вчительки з класом; • одночасне виконання учнями та ученицями пізнавальних завдань; • колективне обговорення (дискусія) за темами: «Чим відрізнялася імперія Карла Великого від Римської імперії?», «Чому після правління Юстиніана I почалося стрімке скорочення території Візантії?», «Значення боротьби Візантійської імперії з арабськими завойовниками як для неї, так і для Західної Європи», «Вплив візантійської культури на сусідні народи й	Учень/учениця: • називає хронологічні межі Раннього Середньовіччя, існування імперії Карла Великого, Арабського халіфату, Візантійської імперії, походів вікінгів, правління династій Суй і Тан у Китаї, «раджпутського періоду» в Індії; • розрізняє західноєвропейську християнську, східнохристиянську, ісламську, індійську і китайську цивілізації; указує час зародження цих цивілізацій; • виокремлює та описує процеси, пов'язані з утворенням імперії Карла Великого, Візантійської імперії, розколом християнської церкви, об'єднанням арабів, розколом на шиїтів та сунітів; формування держав Центрально-Східної і Південної Європи, відносини Візантії та Русі, функціонування торговельного шляху «із варягів
3.	15.09	Візантійська імперія. 1. Від Східної Римської імперії до Візантійської імперії. 2. Правління Юстиніана I. 3. Візантія та арабські завойовники. Візантія та Русь. 4. Доба правління Македонської		

		династії. 5. Культура Візантії. <i>Опрацювати §3</i>		
4.	22.09	Епоха норманів (вікінгів). 1. Нормани, вікінги, варяги. Вплив походів норманів (вікінгів) на тогочасну Європу. Нормани і Русь. 2. Виникнення Скандинавських держав. <i>Опрацювати §4</i>	країни», «Вплив набігів норманів на розвиток Англії, Франції та Німеччини в Середньовіччі», «Місце процесу християнізації у становленні ранньосередньовічної Європи», «Роль християнізації для формування держав Центрально-Східної та Південної Європи», «Що зумовило появу ісламу?», «Внесок китайської та індійської культур доби Раннього Середньовіччя в розвиток культури»;	у греки»; • пояснює особливості кочового способу життя порівняно з осілим; вплив норманів на формування державності в східних слов'ян; • наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище, взаємодії людини та природи, особливості повсякденного життя, пов'язані з природними умовами; • розпізнає й описує пам'ятки «Каролінзького відродження», арабо-мусульманської культури часів халіфату, Візантії, Китаю та Індії; • розуміє місце окремої людини в різних цивілізаціях, особливості розвитку країн Сходу в Середньовіччі; • з'ясовує і пояснює мету Клонійського руху; створення «варварських прав»; • демонструє знання перебігу подій, явищ, процесів, зокрема, походів норманів (вікінгів), арабських завоювань, формування нових держав; • називає ключові риси імперії Карла Великого, Візантійської імперії, Арабського халіфату, Китаю за часів імперії Тан, «раджпутського періоду» Індії; • співвідносить дані історичної карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя/учительки, текст підручника тощо), визначає межі поширення цивілізацій, держав тощо; • використовує інформацію з історичних та географічних карт, іншого умовно-графічного матеріалу для опису та характеристики цих подій, явищ, процесів; • установлює послідовність ключових подій, синхронізує події в різних регіонах світу;
5.	29.09	Християнська церква в Ранньому середньовіччі. 1. Середньовічна людина та християнство. 2. Християнська церква на початку Середньовіччя. 3. Християнізація Європи. 4. Розкол християнської церкви. 5. Клонійський рух. <i>Опрацювати §5</i>	• виконання письмових робіт (короткі есе); • дидактичні ігри та інтерактивні вправи. Індивідуальна робота: • робота з ілюстративним наповненням підручника та іншим медіапродуктом (відео- та аудіоматеріали, 3D-моделі); • виконання вправ на визначення причин, приводу, змісту, результатів і наслідків історичної події, явища або процесу; • розрізнення фактів і суджень у запропонованому тексті/уривку з історичного джерела; • виконання вправ із добирання інформації за заданими критеріями за допомогою визначених	
6.	06.10	Формування держав Центрально-Східної Європи. 1. Формування держав Центрально-Східної і Південної Європи. 2. Перші держави західного слов'янства. 3. Утворення Чеського, Угорського, Польського королівств, Болгарського царства. <i>Опрацювати §6</i>		
7.	13.10	Арабський халіфат. 1. Аравійський півострів і його населення. 2. Виникнення ісламу та об'єднання		

		арабів. Мухаммед (Магомет). 3. Арабські завоювання. Арабський халіфат. 4. Суніти і шиїти. Коран. Суна. 5. Арабо-мусульманська культура. Опрацювати §7	пошукових систем; • наведення прикладів ключових історичних пам'яток, складання їхнього опису за зображенням; • самостійне складання системи завдань; • поповнення словникового запасу відповідними поняттями й термінами; • складання хронологічних, синхроністичних таблиць, ментальних карт, «асоціативних кушів» тощо; • робота з лінією часу, історичною картою. Групова робота (у складі пар та/або малих груп): • взаємодія учнів та учениць під час виконання дидактичних вправ з орієнтування в історичному часі та просторі; • виконання завдань у межах дослідницької діяльності (робота з текстовими та візуальними джерелами, хронологічними та синхроністичними таблицями, контурними картами); • робота з додатковими писемними джерелами та артефактами: – підготовка повідомлень/презентацій за темою (на вибір): «Карл Великий», «Норманська теорія походження династії Рюриковичів», «Мухаммед	• визначає ознаки, які дають змогу пов'язати текстові й візуальні джерела, артефакти (музейні об'єкти) та ілюстративний матеріал з історичним періодом, цивілізаційною належністю (у межах теми); • розуміє, пояснює та застосовує поняття й терміни: «варварське королівство», «варварські правди», «бенефіції», «васал», «сеньйор», «рицар», «експансія», «іслам», «пророк», «імам», «Коран», «Суна», «шиїти», «суніти», «теократична монархія», «халіфат», «Велики шовковий шлях», «вікінги», «нормани», «Русь», «Каролінзьке відродження», «церковна ієрархія», «єпископ», «християнізація», «Папа Римський», «Патріарх», «чернецтво», «Великий китайський канал», «касти», «раджпутський період», «арабески»; • дає характеристику історичним персоналіям (Хлодвіг, Карл Мартелл, Карл Великий, Юстиніан I, Лев III Ісавр, Оттон I, Мухаммад (Мухамед), Лі Шумін (Тайцзун)), використовуючи інформацію з різних джерел, зокрема, відео- та аудіоматеріали, матеріали музейних експозицій, формулює власні судження про вчинки історичних осіб; • виявляє та розрізняє причини, результати й наслідки походів і завоювань Карла Великого, розпаду його імперії, розколу християнської церкви, арабських завоювань, розвитку Візантії за Македонської династії, Арабського халіфату та Китаю за часів династії Суй і Тан; • порівнює, визначає спільне й відмінне в організації господарства, суспільства, залежності цих відмінностей від природно-географічних умов країн Європи та Азії в часи Раннього
8.	20.10	Китай. 1. Особливості розвитку країн Сходу в Середньовіччі. 2. Держава й суспільство середньовічного Китаю. 3. Китай за часів династій Суй і Тан. 4. Культура Китаю. Опрацювати §8		
9.	03.11	Індія. 1. Індія. Індійське суспільство доби Раннього Середньовіччя. 2. «Раджпутський період». 3. Культура Індії. 4. Практичне заняття “Перші середньовічні держави” Опрацювати §9		

			— творець нової релігії», «Юстиніан I та його епоха», «Нормани (вікінги)», «Китай за правління династії Тан», «Великий шовковий шлях», «Великий китайський канал» тощо; — добирання експонатів для експозицій віртуального музею «Візантійська імперія в Ранньому Середньовіччі», «Вплив епохи норманів (вікінгів) на Європу», «Перші південнослов'янські держави», «Китай у Ранньому Середньовіччі», «Індія в Ранньому Середньовіччі»; — складання екскурсійного/туристичного маршруту (на вибір): «Християнізація ранньосередньовічної Європи», «Великий шовковий шлях», «Шлях “із варягів у греки”» тощо; — учнівські мінідослідження «“Варварські правди” і “Руська правда”: порівняння», «Коран», «Каролінзьке відродження», «Роль чернецтва в розвитку ранньосередньовічної Європи» тощо.	Середньовіччя; • усвідомлює потребу та необхідність збереження пам'яток минулого; • висловлює власну думку щодо впливу походів норманів (вікінгів), арабських завоювань, процесу християнізації на тогочасну Європу.
10	10.11	Підсумкова робота з Розділу I”Раннє		

		Середньовіччя”		
11.	17.11	Розділ II.Зріле(Високе) Середньовіччя Людина в середньовіччі. 1. Зв’язок людини і природи. 2. Населення. Міграції. Лиха середньовічної людини. 3. Жіноцтво в середньовічній Європі. 4. Внутрішня та зовнішня колонізація. <i>Опрацювати §10</i>	Фронтальна робота: • пояснення вчителя/вчительки; • бесіда вчителя/вчительки з класом; • одночасне виконання учнями та ученицями дидактичних і пізнавальних завдань, інтерактивних вправ під керівництвом учителя/вчительки; • колективне обговорення (дискусія) за темами: «Чим феодальне суспільство відрізняється від античного?», «Феодальна роздробленість: показник розвитку чи занепаду?», «Наслідки італійської політики німецьких імператорів»; «Причини, результати й наслідки Хрестових походів»; • виконання письмових робіт (короткий переказ та узагальнення матеріалу, короткі есе); Індивідуальна робота: • виконання завдань на визначення причин, приводу, результатів і наслідків історичної події, явища або процесу, оформлення структурно-логічних схем; • розрізнення фактів і суджень у запропонованому тексті/уривку з історичного джерела;	Після цього уроку учень/учениця: • називає стани європейського середньовічного суспільства; хронологічні межі Зрілого (Високого) Середньовіччя, Хрестових походів у Палестину, Балтію, існування імперії Чингісхана, Делійського султанату; дату початку Реконкісти, норманського завоювання Англії, підписання «Великої хартії вольностей»; • розповідає про процес формування станової монархії у Французькому королівстві, перебіг Хрестових походів і походів Чингісхана та Батия, у тому числі на руські князівства, створення та діяльність чернечих і духовних рицарських орденів; • виявляє та наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище; взаємодії людини і природи; дій, спрямованих на збереження навколишнього середовища; взаємозв’язків Чеського, Угорського, Польського королівств, Болгарського царства та Русі-України; • пояснює на прикладах відмінності між суспільними системами держав Європи та Сходу; • називає італійські морські республіки та факторії Генуї на теренах України; • пояснює мету та значення створення факторій Генуї в Криму; • описує повсякденне життя людини періоду Середньовіччя; функціонування середньовічного міста, замку, монастиря, устрій університетів; ознаки романського й готичного стилів; • розпізнає на ілюстративному матеріалі пам’ятки культури Зрілого (Високого) Середньовіччя; • позначає на карті історичні події та об’єкти,
12	24.11	Середньовічне європейське суспільство. 1. Три стани європейського середньовічного суспільства. 2. Феодалізм. 3. Духовенство. 4. Феодали. Замки. 5. Селянство та його обов’язки. <i>Опрацювати §11</i>		
13	01.12	Християнська церква. 1. Схоластика. Тома Аквінський. 2. Єресі й боротьба з ними. 3. Чернечі ордени. Тома Аквінський. 4. Християнська церква і освіта. 5. Католицькі монастирі і собори. <i>Опрацювати §12</i>		
14	08.12	Європейське середньовічне місто. 1. Виникнення середньовічних міст. 2. Населення міст. <i>Опрацювати §13 (пункти 1-2)</i>		
15	15.12	Роль цехів у розвитку ремесла.		

.		Торгівля. Міське самоврядування. 1. Цех. 2. Торгівля. Лихварі та банки. Гільдія. 3. Міське самоврядування. Міста-комуні. Комунальний рух. Городяни — людина нового типу. <i>Опрацювати §13 (пункти 3-5)</i>	• виконання вправ із добирання інформації за заданими критеріями за допомогою визначених пошукових систем; • наведення прикладів ключових історичних пам'яток, складання їхнього опису за зображенням; • самостійне формулювання пізнавальних завдань: окремі запитання, опитувальники, кросворди, ребуси; • опрацювання відеоматеріалів, презентацій, 3D-моделей (рицарські замки, монастирі, собори тощо); • поповнення словникового запасу відповідними поняттями й термінами; • складання хронологічних таблиць, ментальних карт, «асоціативних кущів» тощо. Групова робота (у складі пар та/або малих груп): • виконання дидактичних вправ з орієнтування в історичному часі та просторі; • виконання завдань у межах дослідницької діяльності (робота з текстовими та візуальними джерелами, хронологічними та синхроністичними таблицями, контурними картами); • робота з додатковими джерелами:	перебіг подій, явищ, процесів, зазначених у темі; • використовує інформацію з історичних і географічних карт, іншого умовно-графічного матеріалу для опису та характеристики цих подій, явищ, процесів; • розуміє, пояснює та застосовує поняття й терміни: «суспільний стан», «феод», «феодалізм», «феодальна драбина», «васалітет», «феодальна роздробленість», «зовнішня колонізація», «Хрестові походи», «духовно-рицарські ордени», «схизма», «ересь», «Альбігойські війни», «теократія», «станово-представницька монархія», «парламент», «кортеси», «Генеральні штати», «сейм», «Реконкіста», «турки-сельджуки», «кочова імперія», «внутрішня колонізація», «гільдія», «лихварство», «майстер», «міська коммуна», «підмайстер», «учень», «цех»; • дає характеристику основних подій і явищ (у межах змісту теми), а також історичним персоналіям: Тома Аквінський, Григорій VII, Інокентій III, Генріх IV, Фрідріх I Барбаросса, Фрідріх II, Вільгельм Завойовник, Річард Левове Серце, Елеонора Аквітанська, Філіп II Август, Луї IX, Філіп IV Красивий, Салах ад-Дин (Саладин), Чингісхан, Хубілай (використовуючи інформацію з різних джерел, зокрема, відео- та аудіоматеріалів, матеріалів музейних експозицій); • аналізує причини та наслідки Хрестових походів у Палестину та Балтію; початку Реконкісти; • визначає передумови, причини та наслідки появи «Великої хартії вольностей»; • формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших історичних подій на життя
16	22.12	Підсумкова робота з розділу II Зріле(Високе)Середньовіччя		
17		Французьке королівство. 1. Передумови й початок об'єднання Франції. 2. Франція за правління Луї IX Святого та Філіпа I V Красивого. 3. Формування станової монархії. <i>Опрацювати §14</i>		
18		Англійське королівство. 1. Норманське завоювання. 2. Англійське королівство. 3. Перші Плантагенети. 3. «Велика хартія вольностей». <i>Опрацювати §15</i>		
19		Священна Римська імперія та італійські держави. 1. Протистояння імператорів і римських пап. 2. “Ходіння в Каноссу”. 3. Італійські держави. 4. Династія Штауфенів. 5. Піднесення і занепад влади імператорів. <i>Опрацювати §16</i>		

20	Розквіт та занепад Візантійської імперії. Імперія турків-сельджуків. Держави центрально-Східної Європи. 1. Розквіт Візантії. 2. Держави Центрально-Східної і Південної Європи. 3. Чеське, Угорське Польське королівства, Болгарське царство та Русь-Україна. 4. Турки-сельджуки. Султанати. <i>Опрацювати §17</i>	– підготовка повідомлень/презентацій за темою (на вибір): «Західноєвропейське середньовічне місто», «Велика хартія вольностей», «Чингісхан», «Папа Римський Григорій VII — реформатор католицької церкви» тощо; – добирання експонатів для віртуального музею «Франція та Англія за часів Зрілого (Високого) Середньовіччя»; – укладання екскурсійного/туристичного маршруту (на вибір): «Етапи Реконкісти Піренейського півострова», «Константинополь», «Генуезькі факторії в Криму» тощо; – порівняльні мінідослідження «Духовно-рицарські ордени», «Хрестові походи в Палестину та Балтію», «Держави Центрально-Східної Європи. Королівство Руське». Диференціація: • різнорівневі практичні дидактичні завдання; • створення образу (словесного, візуального) обраної історичної події, явища; • вправи для роботи з історичною (контурною) картою різного рівня складності з проявами історичного мислення	середньовічного суспільства загалом, його окремих груп (станів) або представників; критерії для порівняння життя населення західноєвропейських міст і міст Русі; • усвідомлює зміст викликів, що висувало різне природне середовище до людини й суспільства епохи Середньовіччя; • висловлює власну думку щодо ролі людини в історичному процесі, обґрунтовує унікальність і неповторність кожної людини; • оцінює вплив на сучасність подій Середньовіччя на прикладі «Великої хартії вольностей»
21	Хрестові походи на Близький Схід і в Балтію. Початок Реконкісти. 1. Хрестові походи в Палестину, Балтію. 2. Початок Реконкісти. 3. Духовно-рицарські ордени. 4. Практичне заняття “Наслідки хрестових походів” <i>Опрацювати §18</i>		
22	Китай за часів династії Сун. Імперія Чингісхана. Династія Юань. Делійський султанат. 1. Китай за часів династій Сун Монголи. 2. Імперія Чингісхана. 3. Династія Юань. 4. Делійський султанат. <i>Опрацювати §19</i>		

23		Підсумкова робота з розділу II Зріле(Високе)Середньовіччя		
24		Кліматичні зміни. “Чорна смерть” — пандемія чуми XIV ст. та її наслідки. Велика західна схизма і криза папства. 1. Кліматичні зміни. 2. «Чорна смерть» — пандемія чуми XIV ст. та її наслідки. 3. Велика західна схизма і криза папства. 4. Джон Вікліф. <i>Опрацювати §20</i>	Фронтальна робота: • розповідь та пояснення вчителя/вчительки; • бесіда вчителя/вчительки з класом; • одночасне виконання учнями та ученицями пізнавальних завдань; • колективне обговорення (дискусія) за темами: «Наслідки пандемії чуми XIV ст.», «Як пов’язані між собою Столітня війна і “Війна Троянд”?», «Чому в XIV ст. відбувся занепад папської влади?», «Наслідки утворення Іспанського королівства та завершення Реконкісти, загибелі Візантійської імперії, гуситських війн, незалежнення Московської держави, поширення книгодрукування», «Османська загроза Європі», «Нашадки Монгольської імперії», «Імперія Тамерлана та імперія Великих моголів»; • виконання письмових робіт (на зразок есе); • дидактичні та інтерактивні ігри; • перегляд навчальних фільмів, презентацій, 3D моделей. Індивідуальна робота: • виконання вправ із добирання інформації для створення	Учень/учениця: • називає хронологічні межі Пізнього Середньовіччя, Столітньої війни, «Війни Троянд» в Англії, утворення Іспанського королівства, укладання «Золотої булли», Крєвської унії, Грюнвальдської битви та битви на Косовому полі, існування Кримського ханства; • розповідає про кліматичні зміни та їх вплив на життя людини Пізнього Середньовіччя; відкриття португальців, Ганзу та Кальмарську унію; наукові та технічні досягнення Пізнього Середньовіччя; • розпізнає на ілюстративному матеріалі пам’ятки Ранняго Відродження; • розрізняє природні, соціальні, технологічні й культурні зміни та наводить приклади впливу цих змін на життя людини в Пізньому Середньовіччі; • розуміє та пояснює значення для розвитку Європи османських завоювань; виклики, що стояли перед людиною, людськими спільнотами в Пізньому Середньовіччі; причини поразок Хрєстових походів проти османів; роль полків з руських земель у перемозі в Грюнвальдській битві; • розуміє, пояснює та застосовує поняття й терміни: «чорна смерть», «Столітня війна», «централізована держава», «Війна Троянд», «Ганза», «Авіньйонський полон», «Велика західна схизма», «гуманізм», «Раннє Відродження», «Золота булла», «гусити», «Новгородська республіка», «турки-османи», «яничар», «сипах», «унія», «Косове поле», «Велика Китайська стіна», «Заборонене місто», «моголи»;
25		Наукові й технічні досягнення середньовіччя. Мода. 1. Наукові й технічні досягнення. 2. Мода. 3. Роджер Бекон. 4. Книгодрукування. Йоганн Гутенберг. <i>Опрацювати §21</i>		
26		Формування централізованої держави у Франції. Столітня війна. 1. Формування централізованої держави у Франції. 2. Столітня війна. Жанна д’Арк. 3. Завершення Столітньої війни. 4. Завершення становлення Франції. <i>Опрацювати §22</i>		
27		Англія та держави Скандинавії. Ганзейський союз міст. 1. Англія в XIV – XV ст. 2. «Війна Троянд».		

		3. Північна Європа. 4. Ганза. 5. Кальмарська унія. <i>Опрацювати §23</i>	структурно-логічної схеми, підготовки короткого повідомлення на задану вчителем/вчителькою тему; - виконання вправ на визначення причин, приводу, результатів і наслідків історичної події, явища або процесу; - розрізнення фактів і суджень у запропонованому тексті/уривку з історичного джерела; - наведення прикладів ключових історичних пам'яток, складання їхнього опису за зображенням; - самостійне складання завдань: окремі запитання, тестові завдання, опитувальники, кросворди, ребуси тощо; - поповнення словникового запасу відповідними поняттями й термінами; - складання синхроністичних таблиць, ментальних карт, «асоціативних кушів» тощо. Групова робота (у складі пар та/або малих груп): - взаємодія учнів та учениць під час роботи з історичними джерелами або добирання джерел для опису історичних подій, явищ і процесів, зокрема, про «чорну смерть» у Криму, Креську унію; - вправа на визначення пріоритетів і формування	- описує основні політичні зміни періоду: завершення Реконкісти, незалежнення Московської держави, утворення Османської імперії та загибель Візантійської імперії, занепад Делійського султанату, утворення держави Великих моголів; - зазначає одночасність цих подій в історичному просторі, їхню тривалість, хронологічні межі явищ, процесів і їхню віддаленість одне від одного; - розрізняє різноманіття варіантів розвитку подібних подій у різних куточках світу; становище українських земель у складі різних держав; - описує пам'ятки культури Пізнього Середньовіччя; - показує на історичній карті основні події періоду; - порівнює інформацію з різних карт, визначає її повноту; - дає характеристику історичним персоналіям: Жанна д'Арк, Анрі VII, Луї XI, Генрі VII, Ян Гус, Ян Жижка, Маргрете I, Енріке Мореплавець, Тамерлан, Мехмед II Завойовник, Іван III, Фернандо та Ізабелль, Йоганн Гутенберг, Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарка, Сандро Боттічеллі, Чжен Хе, Донателло; - зіставляє наміри й результати діяльності історичних діячів і суспільних груп; - визначає за історичними джерелами період, епоху; - з'ясовує чинники, що вплинули на наукові й технічні досягнення Пізнього Середньовіччя; - аргументує за допомогою історичних фактів
28	.	Італійські держави в XIV – XV ст. Раннє Відродження. 1. Італійські держави. 2. Гуманізм. 3. Раннє Відродження. <i>Опрацювати §24</i>		
29	.	Утворення Іспанського королівства. Завершення Реконкісти. Відкриття португальців. Енріке Мореплавець. 1. Утворення Іспанського королівства. Фернандо та Ізабелль. 2. Завершення Реконкісти. 3. Відкриття португальців. 4. Енріке Мореплавець. <i>Опрацювати §25</i>		
30	.	Священна Римська імперія та держави Центрально-Східної Європи, Гуситський рух у Чехії. 1. Священна Римська імперія німецької нації. 2. «Золота булла». Ян Гус. Гуситські війни у Чехії. Держави Центрально-Східної Європи. Креська унія. Грюнвальдська битва. <i>Опрацювати §26</i>		
31	.	Дезінтеграція Золотої Орди. Незалежнення Московської держави.		

		1. Дезінтеграція Золотої Орди. 2. Кримське ханство. 3. Унезалежнення Московської держави. 4. Іван III. 4. Практичне заняття “Кочові імперії” <i>Опрацювати §27</i>	демократичних цінностей на матеріалі, присвяченому італійському Відродженню та гуситському руху; • робота з додатковими джерелами: – підготовка	вплив на поведінку людини подій політичного, економічного та духовного життя в епоху Пізнього Середньовіччя; • виявляє та розрізняє результати й наслідки пандемії чуми XIV ст., «Війни Троянд», утворення Іспанського королівства та завершення Реконкісти, загибелі Візантійської імперії; • визначає та описує наслідки Кривської унії на подальшу долю українських земель; • презентує цивілізаційні здобутки періоду; • оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку; • висловлює власну думку щодо важливості формування демократичних цінностей на прикладі матеріалів, присвячених італійському Відродженню та гуситському руху; • висловлює власну думку щодо впливу Відродження на європейське суспільство.
32		Утворення Османської імперії. Імперія Тамерлана. 1. Турки-османи. 2. Тамерлан: спроба відродити імперію Чингісхана. 3. Утворення Османської імперії та загибель Візантійської імперії. 4. Хрестові походи проти османів. Битва на Косовому полі. 5. Янош Хуньяді і Матяш I (Матвій Корвін). <i>Опрацювати §28</i>	повідомлень/презентацій про видатних постатей періоду; – добирання експонатів для віртуального музею (на вибір): «Столітня війна», «Гуситські війни», «Падіння Константинополя», «Енріке Мореппавець», «Експедиції Чжен Хе», «Раннє Відродження», «Мода Пізнього Середньовіччя»; – порівняльні мінідослідження	
33		Китай за часів династії Мін. Загибель Делійського султанату. Віджаянагарська імперія. 1. Китай за часів династії Мін. «Заборонене місто». 2. Експедиції Чжен Хе. 3. Занепад Делійського султанату. 4. Утворення держави Великих моголів. Бабур. <i>Опрацювати §29</i>	«Янош Хуньяді й Матяш I (Матвій Корвін)», «Джон Вікліф і Ян Гус», «Жанна д'Арк і Ян Жижка», «Чингісхан і Тамерлан», «Кальмарська та Кривська унії». Диференціація: • вправи різного рівня складності з визначенням історичної постаті, аналізу історичного джерела; пошук та розрізнення первинних і вторинних джерел на задану тему; • створення повідомлення для соціальної мережі на обрану історичну тематику; • вправи для роботи з історичною	

			(контурною) картою; • виконання тестових завдань різного рівня складності.	
34		Підсумкова робота з розділу III Пізнє Середньовіччя		
35		Здобутки середньовічної Європи. 1. Формування сучасних європейських народів та держав. 2. Утворення підвалин європейських політичних і правових традицій. 3. Розширення картини світу.	Види навчальної діяльності: навчально-пізнавальна, дослідницька, пошукова, творча, проектна. Приклади навчальної діяльності: узагальнююча гра-вікторина; створення карти пам'яті «Портрет епохи Середньовіччя»; дискусія «Чи були “середні віки” дійсно «темними»?»; підсумкове есе.	Знання: • Учень/учениця демонструє знання основних подій, явищ економічного та політичного розвитку держав доби Середньовіччя, особливості становлення та функціонування середньовічного суспільства. Уміння: • Учень/учениця встановлює хронологічну послідовність основних подій середньовічної історії, причинно-наслідкові зв'язки між ними. • Учень/учениця наводить приклади спільного і відмінного в історичних подіях, явищах і процесах доби Середньовіччя в Україні та Європі. • Учень/учениця характеризує місце людини та закріплення її прав, місце різних соціальних, релігійних груп в суспільстві доби Середньовіччя. • Учень/учениця докладно описує проблеми, з якими стикалися середньовічні спільноти і держави. • Учень/учениця відслідковує та пояснює зміни, що відбулися у світогляді, культурі, праві та побуті людини Середньовіччя. • Учень/учениця встановлює взаємозв'язки між подіями, явищами, процесами, вчинками людей, наводить приклади з доби Середньовіччя. • Учень/учениця пояснює і наводить приклади єдності, розмаїття і багатовимірності минулого доби Середньовіччя, його впливи на сучасність.